



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Annvæ Litteræ Provinciæ Rhenanæ Anni 1606.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69662](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69662)

ANNVÆ LITTERÆ
PROVINCIAE RHENA-
næ Anni 1606.



Vmerus eorum , qui hoc anno in
Prouincia Rhenana versati sunt, ex-
creuit ad quadringentos sexaginta.
In Coloniensi Collegio fuerê socij 35.
Sacerdotes nouendecim; Magistri
non initiati sacris 4. Scholastici 3. Adiutores rerum
domesticarum nouem. In Treuirêsi. 29. Sacerdotes
16. litterarum Professores quatuor; Coadiutores
9. In Probationis Domo 76. Sacerdotes 5. quorum
vnus tiro; litteris addicti Nouitij 5 1. ad vsus dome-
sticos destinati Veterani decem, totidemque No-
uitij. In Moguntino Collegio 62. Patres 27. quos
inter Theologiæ sunt Auditores 6. alij verò ci-
dem studio dediti 18. Magistri scholarum 5. rei fa-
miliaris administrari 12. In Spirensi 30. Sacerdotes 19.
è quibus 10. terrium obeunt Probationis annum.
Præceptores iuuentutis 5. vno plures à domesticis
ministerijs. In Herbipolêsi 49. Patres 17. Magistri 5.
Philosophiæ studiosi 18. Coadiutores 9. In Fuldensi
26. Sacerdotes 12. Præceptores 4. Discipuli schola-
stici 2. cæteri in sorte Marthæ, Heiligenstadij 18. Sa-
cerdotes 11. Magistri 2. Adiutores 5. Molshemij 30.
Sacerdotes 12. E quibus Theologiæ Practicæ vacat
vnus, cum alijs 5. non Sacerdotibus; Artibus do-
cendis incumbunt 5. 8. domesticis laboribus. Con-
fluentiæ 20. Patres 8. Magistri 5. duo plures Coad-
iutores. In Paderbornensi 18. sacris operantes 7. ar-
tibus docendis 5. re familiari curanda 6. In Mona-
steriensi

steriensi 20. 10. Sacerdotes, Præceptores 3. reliqui
 Coadiutores. In Hildesiensi 12. Patres 5. Magistri 3.
 vno amplius temporalium administri. Embrica 13.
 Sacerdotes 8. Præceptores 2. 3. Coadiutores. Aquif-
 grani 10. tres Patres, totidemque Fratres ab officijs
 domesticis, Doctores pueritiæ 4. In Residentia
 Bonnensi, duo Sacerdotes cum vno laico. In Erfur-
 diensi 2. duntaxat Patres. In Altenensi totidem
 cum vno Coadiutore. Duo item in Hagenoëni
 cum totidem Fratribus. Ad superos excelsère 8. in
 horum locum adlecti triginta nouem.

COLLEGIVM COLONIENSE.

Coloniæ 2. vita functi sunt; 7. in Societatem co-
 optati. Mortem obiit P. Valentinus VVierus
 Coadiutor formatus. Hic magna ætatis parte ab
 in Societate acta, supra vicesimum iam annum Co-
 loniæ Ordinis nostri laboribus occupatus, cum in-
 tualescente per Urbem pestilentia, ea tactos ad eun-
 di & adiuuandi (quod superioribus annis sapius
 fecerat) à superioribus facultatem, cana iam ætate
 obtinere conatur, apoplexia ipse tactus septimo die
 expirauit. Secutus est eum Rutgerus Verspeken
 adolescens Gelder, mundo, sibi que mortuus, & te-
 tur iam vitæ adeo, vt vel producendæ vitæ spem fa-
 cientes inuitus audiret. Grammaticam infima in
 classe in Collegio Aquensi profiteri exorsus, morbo
 implicari cepit, cuius depellendi causâ Coloniâ
 missus, ibi paucis diebus lenta tabe consumptus
 sanctissimè decessit.

Ab hæresi ad Ecclesiam Catholicam traducti no-
 strorum opera sunt quinquaginta quinque circi-
 tet.

ter, in quibus fuere ex Hollandia prædones, qui cum lacte perfidiam, & scelerum consuetudinem hauserant. Alius fuit Saxonicae ditionis adolescens, humaniorum litterarum, iuris ciuilis, & Theologiae Saxonicae valde peritus; per nostrorum conciones emollitus primum; dein multarum septimanarum disputationibus & colloquijs subactus, tandem egregius sui, & variorum periculorum victor, ad Ecclesiam transijt.

Domus integra nostrorum opera magnis terroribus spectrisque liberata est. Hac etiam in re demoni nocitum fuit, quod effectum per nostros est, ne aut quibus res ablatae erant, aut qui alijs calamitatibus remedia quærebant, Magorum eam in rem opera vterentur. Labores nobis nostros non auxit tantum, sed periculosos etiam fecit pestilentia. Duo Sacerdotes separati in id operæ, quando, & quò vocati sunt, studium suum circumtulerunt. Eorum alter cum clarum quendam in ciuibus confitentem audisset, pestem domum retulit, sed voto ille ex superiorum consensu facto, si conualuisset, multo etiam alacrius homines peste pressos aditurum, pharmacisque haustis vniuersum hac nocte virus eiecit, & claro die ad labores pristinos redijt. Ex Sodalibus præter eos qui Societatem impetrarunt, multi in varios sese Religiosorum Ordines contulerunt 13. omnino numerati sunt, crescitq; idem desiderium in pectoribus non paucorum. Fuit adolescens, cui de vitæ rationibus in posterum cõstituendis admodum sollicito, nostri Ordinis homines per quietem sese conspiciendos præbuerunt; Ex quibus vnus adolescentem, vt Societatem deligeret admonebat, & ille, scilicet audijt monentem. Cc 4. Alium

Alium adolescentem opera nostrorū ad Ecclesiā Catholicam aggregatum, & deinde in patriam reuersum, Catholici, id est, boni mores proditum, amicis hæreticis diuexandum tradidere, nam ille celeberrimo quodam nuptiarum die, quæ in paternis erant ædibus institutæ, lautioribus epulis, chorisque contemptis, otium suum ad ægrorum curā transfudit, quos, & allatis domo ferculis refecit, & vnum ex iis moribundum, ne sub dio moreretur, in suum horreum suis ipse humeris intulit, & quod Catholici Sacerdotis copia non esset, ad dolorem de peccatis concipiendum enixè est cohortatus.

Alius etiam Collegij & scholarum labor valde videtur Ciuitati, & vicinis profuisse. Augustus erat in exitu, & pestilentia quæ per æstatem vires auxerat, subeuntis autumnii oportunitate adiuta, magnam hominum stragem factura videbatur. Accedebant perpetuæ per æstatem pluuiæ, quæ continenti lapsu magnam agris, oppidisque calamitatem aut afferbant, aut minabantur. Hanc offensi Numinis iracundiam nostri, vt totius ciuitatis supplicijs in tempore deprecarentur, celebrem Litaniarum decantatione nostro in templo indixerunt, ad quintam quotidie vespertinam. Confluxerunt non tantum scholarum nostrarum iuuentus, sed ciuium, & tam multi, vt templo non pauci excluderentur. Horam semper solidam ea comprecatio tenuit, Musicis per vicem, omnique iuuetute, cum multis ciuium Litanias; imitato demum nostro sacerdote, Collectas quas vocant, concinente. Atque hæc doni, & in vrbe gesta sunt. Ex alijs etiam Diœceseos oppidis, agrisque quantum per labores domesticos & itinerum pericu

pericula licuit, aliquid messis collectū est. Census Collegij annuus aureis sexcentis auctus est. Ad tēpli ornatum, atque instrumentum varia, & pretiosa supellex accessit, mille quingentis aureis plus minus æstimatur. Accessere multæ minoris nominis eleemosynæ in omnem fere vsū familiæ, vniuersæ. Aliæ itē donationes Collegio ab amicis factæ, vsu tamen rerum, fructuque ad vitam retento. Bibliotheca item multis, præclarisque libris testamento legatis aucta est, insignis etiam in Collegium nostrum fuit summi Pontificis Pauli V. munificentia, qui quidquid sacrarum possessionum beneficio Serenissimorum Principum, Electoris, et Coadiutoris huic Collegio hætenus collatum est, id omne summa nobis sententia stabilivit, Annatis etiam, quas vocant, vltro, liberaliterque remisit.

COLLEGIVM TREVIRENSE, ET
Domus Probationis.

PRæcipui ciuis filia tam naturæ, quàm fortunæ donis cumulata, atque annis matura, iam tum à teneris virginitatis amorē & S. Claræ familiā animo erat complexa, nunq̄ tñ per parentes filiæ contrauenientes cōsilia sua explicare potuerat. Quid faceret certa voti, incerta consilij? dū pendet, & omnia circumspicit; ecce tibi aliam eiusdem mētis virginem, sed fortis felicioris, vt quæ à Sanctæ Claræ Antistita aditum expresserat, nec à parentibus illi obex: & tu, inquit, Timothea, (nam id Virgini nomen) quid vultu & colore animi, malo custode prodis? Timothea nihil clam habet, aperit omnia. Itaque de sum-

ma rei consilia conferunt, paucis decernunt, quod forte imitationi non pateat; sed quis dubitet, quin Deo authore, cum exitus ad eum secundus annuerit? certè non alium vtraque virgo conatum suorum moderatorem elegit. Equidem ad Timotheam conclave altera virgo totius negotij secundum Deum moderatrix, sub noctem clam omnibus ingreditur, ibi tota nox precibus transmissa, ausis Deum propitiari cōprecabātur, & Sanctæ Claræ, aliorumque Tutelarium Diuorum itēdidem interponebāt nomina. Mox, vt aurora adhuc dubia, tenebra aperiri cœptæ, clanculum egrediuntur, muro Monasterij Sanctæ Claræ determinatori scalas admovent, Hic vbi sanctis osculis sibi collachrimātes vale dixerunt, virgo generosa, vt nomine, ita re Timothea, scalas adscendens, saltu se in hortum Monasterij dat, nec sine corporis læsione, & doloris sensu grauiore. Ad tres horas frigidus cœlo in hortu hæret: sed innotescit tandem; intromitti in monasterium petit. Hic noua pugna. Sacræ virgines cum Præside suo rei nouitatæ percussæ, Timotheam egredi, & impetrata parentum venia redire iubent. Parentes de re tota edocti filiam repetunt, virgo in proposito immobilis, & inuicta persistit, ne quis ex sacro loco extrahenda, nec vnquam ad suos reditura. Ergo res tota ad Confessarium ipsius defertur. Nihil illa tunc lætius, & securius. Quis enim dubitet, cuiam ab hoc arbitro adiudicanda sit virgo? scilicet sponso addicitur Christo, ea tamen cautione, vt parentum offensam deprecetur, illi vicissim solenni apparatu filiam sacro habitu inuestiant. Factū vt conuenerat, atque dū virgo solenni pompa

ni pompa ad altare ducitur, primum obuio parenti, inde matri fit supplex, & tota multitudine quæ ad spectaculū conuenerat, contuente, in terram prosternitur, inconsulti ardoris offensam humiliore oratione & lachrymis deprecatur. Ea Virginis submissio vtriq; parenti iuxta, ac vniuersę multitudini lachrymas exciuit. Postmodum vbi à nostro sacerdote pro concione res tota proponitur, cū Virginis & parētum laude, mutuato rei, & tēpori opportuno à Dauide versiculo: In nomine tuo transgrediar murum, nouus quidam pietatis sensus, & insolitum gaudium animorum tristitiam absterferunt, nec aliud in ore hominum versabatur, quàm præclarum Virginis facinus, quo Deus Pater eam ad filium suum attraxerat. Quatuor Magistri Societatem obtinuerunt, duos nostra Prouincia, reliquos Belgium sibi vēdicauit. Quot verò totius anni decursu in alias Religiones transierunt, nō facilis cēsus. Ab vna Logica de reliquis cape cōiecturum; Ex hac in nostram Societatem vnus, tres in Carthusianoram, totidem in Benedictinorum familiam cooprtati. Hoc singulare, magnus ex ciuium & sacerdotum numero ad maius sodaliticum confluxus, eoque tanta eius existimatio percrebuit, vt Canonicus quidā et si suum eidem nomen non dedisset, tantæ tamen famæ nomini centum daleros testamento legarit. Nec interim defuerunt, qui nostrum Collegium in extrema inopia constitutum eleemosynis subleuarent. Ecclesiasticus quidam 300. florenos testamento legauit; dederunt alij, quæ facile tantidem æstimarentur.

DOMVS

PROVINCIA
DOMVS PROBATIONIS.

AD Domum Probationis quod attinet, eius interior expolitio magna sumpsit incrementa priorum liberalitate. Accessit hoc anno stabulum, horreumque lapidea structura, aduersus contagia flammarum prorsus à fundamentis excitatum, tum domuncula è vicino coempta, quæ propter alias opportunitates prospectum vicinorum auertit. Templum Reuerendissimi Principis impesa, maiore elegantia, & amplitudine accepit, confert ad eam rem non pauca artificiosa tironum nostrorum industria, nimirum videas adolescentes non alijs quam Palladii artibus innutritos, sculpendo tamen, cælandoque id assequi, & subsociis quidem horis, ut in Phidie cuiuspiam, aut Polycleri officina diu versatos putet. Diuertit ad hanc urbem, dum ad D. Virginem Aspricollem votiuum iter intendit, Illustrissimus Cardinalis Lotharingus, Argentinenus, & Metensium Antistes, magnisque honoribus acceptus, etiam ad Archiepiscopi palatium inuitaretur, maluit tamen nostro uti hospitio paupere, non sine eximia significatione beneuolentia; postridieque non ante se in viam dedit, quam sacra Liturgia & huic subiunctis Litanis munitus, Deum ac Coelites sibi itineris comites adsciuisset.

COLLEGIVM MOGVNTINVM.

VNdecim hoc anno Moguntina Societas tirones dedit; è quibus Magistri ingenuarum artium septem. Pestis non semel urbem retauit, cuius gratia Sacerdos vnus cum socio alterum iam mensibus abiunctum à nostra domo, homines malo contactos adit, alloquitur

quitur, sacra poenitentia curat; & ad meliorem vitam accingit. Recepimus in Ecclesiam in hac vrbe octoginta, quos iam haeresis ad interitum designarat. In ijs fuit artifex inter suos non ignobilis, qui cum huc vitandae contagionis causa Fracosurto confugisset, ad Patrem de nostris talium rerum gnarum artem suam venditatum venit. Is vt hominis animum exploratum habuit, ostendere ei coepit lucem Catholicae veritatis, & periculum in quo ipse versaretur, nisi aliquando eam aspiceret. Cum vno, alteroque congressu perfectum esset, vt stimulata hisce sermonibus conscientia, identidem quasi faces admoueret, ille scilicet eas comestationibus, ludis, alijs oblectamentis conabatur extinguere, cum id non procederet, domi se abdit, in suum opus incubit impensius. Sed neque in eo acquiescebat animus, quando eum intemperiae agitabant, vt vel adacto in viscera praecuto ferro, qualia illi sua ars praebat, vel praecipitato corpore, mortem oppeteret. Dum hac hominem sollicitum habent, venit in mentem eorum quae a Patre didicerat, plurimum prodesse, Diuam Virginem Matrem, aliosque Coelites in auxilium vocare, iamque inducebat animum credere, posse tranquillitatem animi in Ecclesia Catholica reperiri. Non latuit communem humani generis hostem eius animi inclinatio; ergo nocte intempesta cubanti, & quod anxia mens somnum arcebat, haec cum animo suo trahenti, perfrigido quodam vento lectum suum afflat, qui se tanto frigore perfudit, quantum ante nunquam sensisse meminerat. Ibi ille tacitus quando vocem edere non poterat, preces ad Deum concipit. Exoritur deinde in eum
iam

iam manifestior infernus prædo, tantaq; vi faucei homini opprimit, vt tantum non elideret. Ille Catholico ritu se cruce munit; hostis tanto cum fragore se proripit, vt cubiculū euersurus videretur. Artifex hoc discrimine perfūctus, sibi que redditus, spondet ad Sacerdotem nostrum se quamprimum confitendi causa accessurum. Pergit se Deo postea cōmendatum, tum iterū surgere glacialis ille flat⁹, & siml exaudiri vox: Quid miser Deum fatigas, quicum nulla vnquam tibi gratia futura est? Vehementer hoc altero insultu timefactus, contenta voce Iesum & Mariam inclamat. Domestici, quos discedentis iam ante dæmonis strepitus experregerat, clamore exciti aduolant, reque cognita trepidatē erigunt & solantur. Non tamen prius depulsæ sunt animo sollicitudines, quàm patefactis Sacerdoti nostro totius vitæ erroribus ac noxis, in Dei gratiam & Catholicorum numerum restitutus est. Quid, quod tantus est Ecclesię Catholicæ splendor, vt hæretici & suis interdum sint auctores, eius expetendæ? ita iuuenis patria hæreticus, cū hūc se cōtulisset, parentis sui hæretici hominis non horratu modo, sed & iussu Catholicus est factus. Confessionum etiam fructus constitit.

EXCURSIONES AD DIVERSA loca.

Oppidulum fuit, cuius incolæ tam pertinaci animo Lutherum tueri, reluctarique decreto obstinarant, vt Parochus spem, curamque omnem salutis infeliciū abijciendā rat⁹, ad duo milliaria nostris eò aduētantibus obuiā egressus, rogaret, nè tantos
itine.

itineris docendiq; labores, frustra esse vellent, eam
 esse oppidanorum in dementia peruicaciam, nihil
 vt iam perfici possit. Non tamen hæc denunciatio,
 vel Satrapam, vel Sacerdotem nostrum detinuit,
 quin eodem die ad eos profecti, animos pertenta-
 rent. Primò congressu, quæ Dei in nos volūtas fuit,
 senex vel ob id magnæ apud oēs auctoritatis, quòd
 nemo illum suorum ciuium ætate vincebat, manus
 veritati dedit, Ecclesiæque reconciliatus est. Lætus
 tã præclaro successu Satrapa, apud cæteros quã hor-
 tando, quã minando instat: beneuolentia noster
 vnumquemque adoritur, & prensat. Quid quæris?
 abiecta omni cunctatione ad vnum omnes obsecu-
 ti, ad eamque mentem adducti, vt Catholici, salui-
 que esse vellent. Ibi verò vterque gestire gaudio: su-
 orum laborum fructu recreari ac refici, ad illos por-
 rō percurandos animos intendere: operas inter se
 partiri: noster in templo multus esse: confitentium
 totius vitæ noxas expiare: Satrapa reliquos interea
 de elementis Catholicæ fidei erudire, & Catechistæ
 partes gnauiter agere. Itaque breui alia loci facies
 fuit. Fuerunt & alicubi, quos vel dies ipsa sanauit,
 vel cōtagionis metus fregit. Duo, quos olim emer-
 sos ex hæresi, eadem lerna absorbuerat, tandem nõ
 sine illustribus pœnitentis animi documentis indi-
 dem iterum educti, in solido Ecclesiæ Catholicæ
 sunt collocati. In eadē vicinitate Hoffen oppidū est,
 cui item Elector Moguntin^o imperat, id à primor-
 dijs nouarū doctrinarū nefarijs errorib^o deprauatū,
 nostrorū adhuc curam respuebat. Proxima tandem
 Iubilæi denunciatione, duo sacerdotes ex hoc Col-
 legio ad eos se contulerūt, alter confitentibus dedit
 operam

operam

operam cum parochis, & sunt audiri admodum cœ-
 tum; alter ad scholas se conuertit, puerosq; omnes
 partim præceptis de ritu Catholicè confitendi insti-
 tuit, partim confitentes culpis absoluit. Taceo hic
 passim cum è templis, tum ex hominum mani-
 bus libros & carmina hæreticorum eiecta, rituales
 Catholicos, aliosque ad pietatem appositos codi-
 ces suffectos. Vestitum sacrum & apparatus SS.
 Sacramento cõseruando, procuratum, Koenigstein-
 niano Satrapa singulas aedes sacras nobiscum ob-
 eunte, atque omnia in tabulas referente. Denique
 his expeditionibus omnes ad studium nostri audi-
 endi sic excitati sunt, vt palam quoque audite sint
 voces profitentium, talibus Magistris non libenti-
 solum, sed etiam iucundo se animo Catholicos fu-
 turos,

COLLEGIVM SPIRENSE.

Mulier quædam vt animi cruciatus leniret, cœ-
 lum mutarat. Sperabat enim (vt stolidi sunt
 hominum in curandis animi vulneribus ingenia)
 loco mutato, animum quoq; mutatum iri. Frustra:
 tormentum conscientiaë sequitur, quo nunq; non,
 vt iniuste parta redhibeat, stimulat: quin & ipsum
 cui fraudem fecerat, nō raro sibi coram præsentem,
 ac velut iniuriarum agentem cernere videbatur.
 Hæc inter acerbum lucis vsuram ducebat, iamque
 desperabunda salutem præcipitio quærere certum
 habebat, si prius alicui rationem facti sui dedisset.
 Commodum accidit, vt noster ad ea loca diuerte-
 ret, qui fauciam mentem confessionis antidoto sic
 tranquil-

tranquillauit, vt multa nunc in pace uiuat. Altera
 40. annis grauitè à Cacodæmone tentata vsq; eò
 fuerat, vt omnia prorsus arma spiritalia abijceret,
 confessionis atq; ue Eucharistiæ remedia susq; deq;
 ferret, adducta ad nostrum, simul animum expia-
 uit, concepit spem vincendi sæpitis, pugnandique
 fortius. Sed præcipuam frugem dedit sanctissimi
 Domini nostri Pauli V. iubilæum; superauit nume-
 rum multitudo eorum, qui cœlestis doni participes
 sese nostrorum opera reddiderunt, cum 12. aut et-
 iam 13. sacerdotes è Collegio extra Urbem ita oc-
 cuparentur, vt vnus eorū in pago nō magno, trium
 dierum interuallo, quingentis Sacramenta mini-
 strarit. In ciuitatem vel oppidum ingressis prima
 cura fuit, scholas puerorum, & hospitalia paupe-
 rum, seu tuguria inuisere, indeq; elicere Dominicæ
 mensæ conuiuas. Cessit ea res in corporum æquè,
 atque animorum commodum, dum propalam cō-
 specta egenorum pietas, ditiorum in se dignitatem
 prouocauit. Numerus eorum qui cum Ecclesia in
 gratiā redierunt, capitum fuit 200. In quibus illu-
 stris fuit cuiusdam nobili loco nati è Caluini secta
 conuersio, quæ magno Catholicorum gaudio exce-
 pta est. Et apparuit multorum in fide solida constā-
 tia, posteaquam sinceræ doctrinæ pabula, & Chri-
 stianæ vitæ dulcedinem semel degustarunt. Sacra-
 menta reuisunt frequentius, alios ad eadem pellicunt,
 contumelias & opprobria religionis cau-
 sæ quo animo tolerant. Pagus, cui Buer nomen
 est, vnde viginti annos hæretico regnatus Domi-
 no fuerat, eum nostri hoc anno repurgandum sus-
 ceperunt, restituti postliminio. Catholici ritus;

Dd

facris

sacris Calicibus altaribusque suis honor, & pietas
 red integratus, populus ipse rudis ac proflus in-
 cultus, ad veram pietatem magnis laboribus re-
 formatus. Horrenda fuit Magi cuiusdam a ca-
 m-ne vexatio. Sarcor is fuerat opificio in Ober-
 grumbach pago Spirensis ditionis. Deuoueratis
 sese nefario hosti primò stipulata manu, quam
 mox sensit aduri, vt cum altera vice in tesseram
 porrigere iuberetur, baculum eius loco obijceret
 sed restabat tertia, eaque perfectissima traditio, pu-
 dendis nuptijs & portentoso naturæ dedecore
 ipso Parasceues die stabilienda, quo se præ-
 futurum recipiebat Auerni procus, nec tunc
 Hora aderat, sub crepusculum vespertinum im-
 mani statura, cultu vario, oculis horrendum in mo-
 dum scintillantibus, ore fumanti, manibus hirsutis
 omni denique habitu suo dignoscendus. Et primo
 si quid vellet discipulus, quaerit. Cur ille, nihil
 vt nunc res essent, velle respondit, tumultum
 men & strepitum in loco designato ciere posse.
 Nullumne, inquit Magister, lædam aut perimam
 Nullum. Tum ille pone fornacem cortices volue-
 re putamina nucum & raparum vibrare, lapides
 insuper, nec sine periculo, tot usque familia exa-
 minatione, bene magnos in parietes iactare. Diffi-
 le videbatur valido hosti, & irato spoliū extor-
 quere; Nullam infelix ille Ecclesiam inibat, de pec-
 catis nunquam confessus, nunquam Crucem fron-
 tem, aut pectus armare didicerat. Prima igitur cura
 nostris eò Reuerendissimi Principis voluntate ac-
 cersitis fuit, vt hominem sacra doctrina imbuerent,
 quam ille labore, & vigilantia inculcatā libenter ad-
 misit.

milit. Ter male fœderi, magno pietatis sensu
 renunciauit, tres in partes scipionē, quem antea in
 fidei Symbolum porregerat, confractum flammis
 vitro dedit; de peccatis denique confessus, denique
 Corpore Dominico se communiuit. Acerbe tulit
 aduersarius ereptam prædam, semelque & iterum
 terrorum simulacris hominem adortus, ad despera-
 tionem & restem adducere conatus est, sed Cruce
 & oratione repulsus, incassum suas machinas esse
 videt, & inuidet. Tristior cuiusdam Ministri exitus
 fuit. In oppido quodam Imperiali sacerdos noster
 ducentos S. Eucharistia refecerat, & postmodum
 honorifice lautitijs publico Senatus sumpto excep-
 ptus erat. Enimuero ea causa sic excanduit Thraso
 ille, vt diceret, se abeunti pro vino verbera propina-
 turum, sed fidei civium comitatu stipatus noster
 domum redijt, ille triduo post extinctus impiæ ia-
 ctationis mercedem tulit. Claudat narrationem
 amicorum in nos beneuolentia in nos & liberali-
 tas. Quidam 60. florenos legauit: ab alijs quinque
 vini plaustra dono venerunt, sacra supellex inaura-
 to Calice aucta. Reuerendissimus Amalthæus Atti-
 lilius Archiepiscopus Atheniensis, cum potesta-
 te Apostolici Legati hæc transiens, non aliud,
 quam nostrum hospitium delegit, exceptus à no-
 bis vario carminum genere, à nobilibus Canonicis
 munifico sumptu honoratus, operatus palam sa-
 cris in nostro templo, Societatis nomini opi-
 nionem & auctoritatem adiecit male-
 uolis inuidendam.

Dd 1

MIS-

MISSIO VVORMATIENSIS.

Illustrissimo præfuli VVormatiensi cum sacramentorum commentationum inieciſſet deſiderium Collegij ſuperior, miſſo deinde ſacerdote, eum ſe diſcipulum præbuit nobilis Aſceta, vt nonnulla que religioſo illo ſeceſſu geſta ſunt, ſilentio minime videantur prætereunda. Primo meditando argumenta, detecto ſemper capite, magna cum animi ſubmiſſione audiuit, ac ferè audiens interfleuit. Incredible dictu, quantum in ijs ruminandis poſtea lacrymarum effuderit.

Hiſce demum rebus effectum eſt, vt ardentiori voluntate pius Princeps in Societatem accenſus ſit, palamque dixerit, nec ſibi, nec Episcopatu ſine Patrum opera bonum eſſe poſſe. Igitur eius rogatu duo Sacerdotes VVormatiæ, quam ſuperiore anno per interualla duntaxat luſtraueramus, à ſecundo Maij continuo commorari cœperunt, & vt in ciuitate denſis hæreſeon veſtribus obſita, haud parum profecerunt. Primariâ in Parochiâ noſter demortui Paſtoris munus, habendis ad Concionem ſermonibus, obit, quæ in dies fit frequentior. Accedit pomeridiana Catecheſis, ad quam ſubinde omnis ætatis, Ordinis, ſexus homines, Orthodoxi, Lutherani, Calviniſtæ confluunt: nonnullique etiam in pugillares audita referunt. Recreat in primis audientes innocentiæ pueritiæ certatim in pugnam, & præmium aſſurgentiſſe alacritas. Septem Eccleſiæ reconciliati ſunt. Iubilæi tempore trecentis in S. Nicolai ſacello, vbi noſtri ſacra peragunt, ſacra communio data. Eluxit tum vel maxime Illuſtriſſimi pietas, in vſitato ſupra huius æui memoriâ exemplo, lacrym

Domi-

Dominici Corporis ferculum in solenni supplicatio-
 ne ipse tulit: ipse sacris operatus Angelorum panem
 distribuit, gratulâribus sibi de tali Episcopo Catho-
 licis, hæreticis stupentibus, & magno silentio reli-
 giosam pompam spectantibus, è quibus doctiores
 dicere ausi, tales si semper ætas tulisset Episcopos,
 rem nunquam eò deuenturam fuisse. Mitto quæ ad
 emedatione Cleri cum laude Societatis gesta. Illud
 periculi non nihil habuit, sed plus diuinę prouiden-
 tiæ, quod moribundo hæretica in ditione famulo
 præstitum est. Petebat is sacerdotem aliquem Ca-
 tholicum, a quo supremis Sacramentis muniretur;
 sed nemo repertus est, qui, quòd omnia haberentur
 suspecta, in discrimē se dare vellet. Ergo venitur ad
 nostrum, qui mox habitu mutato, fidoq; edituo co-
 mitatus ingreditur iter, adit agrum, & dum alij ad-
 stant, familiari more solatur; tandem gratum fore
 ait ægroto, si omnes excedant cōclau, quò liberius
 de rebus suis vitimam voluntatem aperiat. Succe-
 dit negotium, excubijs, ne arbiter profan^o interue-
 niret, dispositis peragit confessionem æger, accen-
 sisque cereis Dominici Corporis viatico donatur.
 Interea odorati nescio quid domestici, re Caluinia-
 no Inspectori produnt (gratuis enim pœna cōstituta
 est, si quis eiusmodi aliquid tacitū habuerit) & iam
 proxime aberat periculo sacerdos: sed Deo curæ
 fuit; vix domo abierat, cum rabula ille Caluinia-
 nus irrupit, intuetur clinicum, omnes angu-
 los perlustrat, scrutaturque si quod rei gestæ si-
 gnu deprehendat. Quid talpa cecior videat: tandem
 mutus recedit; noster fortunante Deo per occulta
 viarum elapsus, ante prandium reuenit domum.

COLLEGIUM HERBIPO-

lenfe.

Herbipolitanum Collegium hoc anno septem Adolefcētes Societatis tirocinio dedit, in quibus artium Magistri quatuor, quinque Carthufianis mīstr; alios alijs Religioforum familijs. Exercitationibus B. P. N. complures partim genere & dignitatibus clari; partim religiosæ vitæ cultores animam excoluerunt. Magi duo rescisso impio fœderē cum nefario hoste, Christo se reddidere. Ad Ecclesiam aggregati duo de quadraginta. In his Medicina Doctor patria Norimbergensis è clara familia vir magno ingenio: Lutherum à pueritia cōplexus fuerat, neque tamen opinionibus suis sic ad hæreticebat, quin falli se, aliosque meliora sentire arbitretur. Ergò nè vel suis temerè crederet, vel alios ita auditos damnaret, omnia eo vsque exploratum cōstituit, dum certi quid comperisset. In Gallias profectus cōemptos vndique Caluini, cæterorumque eius sectæ doctorum libros lectitabat, excerpbat argumenta, conferebat, nec interea conciones vel nostrorum Patrum, vbi copia esset, vel aliorum Catholicorum negligebat.

Sepositis tandem cæteris omnibus venit Herbipolim, Ecclesiæ Romanæ primatum ex monumentis Gregorio magno antiquioribus ostendit sibi postulare; id si fiat, spondet Romanum se Catholicum fore; sin minus, aliud afflictæ, dubiæque mentis per-fugium quaeritum. Acceptus est in Collegium humanissimè, nouem ipsos dies excurtendo bibliothecam & familiariter differendo consumpsit, ea

victus

victus parsimonia, morumque modestia, vt omnibus fuerit admirationi & exemplo. Tandem vbi desideratam lucem adspexit, ante aram summam ex formula Pij quarti in Catholicam iuravit, sollemniterque absolutus, & Sacrosancto Corporis CHRISTI die cœlesti recreatus epulo, mox supplicabundus in publicam processionem prodijt. Confirmationis deinde Sacramento nouus Christi miles roboratus, susceptorem agente Reuerendissimo Principe Iulio, Pragam iter intendit, vbi nunc magna cum dignitate viuit, Societatis, & acceptæ per nos Religionis sedulus defensor. Non minus fortasse virtutis etsi minus splendoris habuit adolescentis cuiusdam opificio sartoris conuersio. Is obstinatus primò in hæresi, cum familiari quadam sodalium violentia ad concionem nostri Sacerdotis abreptus esset, sic probauit dicta, vt non inuitus deinde verba salutis audiret, tandemque se penitus Catholicis addiceret; id postquam Lutheranus Minister intellexit, continuò inter pocula, in suggestis, in tribunalibus debacchari & furere eò vsque, vt Lutheri sui desertor adolescens, defunctæ sororis hereditate cum infamia deijceretur, quinimò semisse patrimonij iam ablato pergit agere furialis Mystes, vt omnibus porrò facultatibus innoxium exuat. Hic tum nò modo conuitia, sed & rapinam bonorum suorum cum gaudio sustinet, ad eòque dictitat, pro gemma fidei quã tanta Dei misericordia consecutus sit, libenter se omne terrenum matrimonium velle pacisci. Admirationi fuit voluntarium exilium matronæ ex Hafsia huc profectæ; Castellis hætenus inter Lutheranos, vtcun-

que vitam traxerat: nunc postquam Luthero, postquam
 Calvinus illuc intrusus est, nec potuit mulier con-
 fistoriali violētiae obsistere amplius, patria sibi ce-
 dendum duxit; idque eò magis, quod filiolique
 vnicum habebat, simplicitati callidi serpentis geni-
 mina insidiabantur. Venit ergo huc omnium rerum
 egena, & quanquam prima nocte sub diò cum filio-
 lo dormire coacta esset, non est fracta animo, perhibet
 Cōfirmationis Sacramētum, & quiduis elegit ferre
 potius, quam habitare in tabernaculis peccatorum
 nostro tum consilio, & auxilio miseræ subueniente
 Alterius scēminæ castitatē illustravit infortunium
 domesticum. Cuius honestus, qui as alienum ad
 præstitutum diem non soluisset, in carcerem duci-
 tur; vxor eius inter alios potentem quendam
 pecuniosum sollicitat, vt mutuum det. Proditur
 ille, sed non nisi infami pactione adulterij, ista homi-
 nem execrata domo se proripuit, fide in marito da-
 tam, pecunia potiorem ducens. Clariorem etiam
 Sacerdotem quendam sua paupertas fecit, quam
 alios latifundia, & vndecunque conquisiti Sacera-
 dotiorum tituli. Agebat hic è nostra olim disciplina
 in oppido finitimo sacellanum; iam eò redactus e-
 rat inopiæ, vt domi neque edulij, neque pecunie
 quicquam superesset, præter vnicum nummulum
 & hoc candela erat emenda ad lucubrandum pro
 sequentis die concione; sed ecce dum mater vidua
 domus curatrix emptum ire parat, mendicus elee-
 mosynam petit. Iuberi ille dari, vel vnicum concio-
 nis præsidium. Itaque incœnati ambo, filius cum
 matre in tenebris diuina luce pleni, & diuites in
 Christo sanctis colloquijs perfruuntur. *Quid fiet
 Adest*

Adest mox à Præfesto loci nuntius, ad cœnam vocat: quod cum fieret die profesto, & serò, & ab eo quisçiret altero die concionaturum, diuinam agnouit providentiam famulus Christi, & ad matrem respexit, inquit, paupertatem nostram Deus. Ego ad cœnam vado, tu me post horam sequere, quasi domum reductura. Sic ad mensam tu quoque adhibere, & candela dabitur abeunti. Porro inter cœnandum familiariter exponit Præfesto, quid actum sit; Ille admiratione tantæ virtutis, & commiseratione paupertatis, lachrymas tenere non potest; et immissa in saccum manu, quantum nummorum complecti valuit, obtrudit inuito. Accipe, inquit, eme tibi candelam; recusat nihilominus Sacerdos, otirurum cundum certamen paupertatis, & liberalitatis, sed vicit hæc tandem. Coactus ille munus accipere, postridè, vt argenteæ monetæ mistos aureos aduertit, redit, orat, saltem aurum per ignorantiam datum recipiat, Præfesto: At hoc, Deus, inquit, tibi dedit, non ego. Venio ad ægros, quorum non animi tantum; sed corporibus èt salutare nostrorum auxilium fuit. Ciuis per iram iræque comites blasphemias, ac iuramenta in grauem morbum amentiamque inciderat, huic Sacerdos noster rei medicæ gnarus primùm corporis, mox etiam animi medicinam fecit. Idemque alium genere & dignitate Ecclesiastica clarum, quem ob vehementissimâ phrenesin vinculis ex perpetua custodia cohibere necesserat, & furore liberavit, & à noxis expiatum ad sacram communionem perduxit. Iam verò excursionibus in varia loca factæ multiplicem frugem retulerunt, Sub Natalem Domini Comburgum euocatus

HobA

Dd 5

tus

tus noster, ciuium, canonicorum, nobiliū plunium
 excepit confessiones. Fuit in illis virgo nobilis,
 quæ vt falleret cognatos hæreticos, à quibus Ha-
 læ Sueuorum sic obseruabatur, vt nè in proxi-
 mum quidem pagum eundi, sacrorum causa po-
 testas esset, per causam inuisendi consanguineos
 iter extorserat. Serenissimus item Archidux Au-
 striæ Maximilianus, cum per sanctioris hebdo-
 madæ dies in Carthusiam duobus tantum comi-
 tatus, secessisset, postulauit è Collegio spiritali-
 um exercitationum Ducem, conscientiaque ar-
 bitrum, de cuius manu & Sacrosanctam Eucha-
 ristiam sumere voluit. Sed latius patuit Catechismi
 fructus, Dominica Passionis septem Catechistæ
 extra urbem docere cœperunt magno concursu,
 & approbatione etiam adultorum. De Agno Dei
 similibusque ceremonijs cum essent edocti, mi-
 rus ardor perentium sacra munuscula fuit. Exau-
 xerunt venerationem ea, quæ diuina bonitas supra
 naturæ ordinem ad confirmandos simplicium a-
 nimos dignata est operari. Inter omnes constabat
 & puellam & adolescentem honesti viri filium, à
 febribus aduersus omnia remedia contumacibus,
 appensa sacra cera liberatos esse. Puerorum pro-
 fectus vt in maiores natu redundet, hoc vno e-
 xemplo discere licet. Honorati ciuis filiulus cum
 domi parentem maledictis execrationibusque per-
 tonantem audiret, memor eorum quæ in Cateche-
 si didicerat accessit, obnixèque rogauit, nè Deum
 offendere, animæquæ suæ exitium adferre vellet.
 Pater intempestiuum monitorem alapis reiecit,
 verum hic, quàm zelo diuini amoris succensus
 tam

tam paternæ iniuriæ tolerans , supplex ad ge-
 nua furentis accidit , eademque illa per Christi
 sanguinem rogat. Attonitus virtutis constan-
 tia parens, non modo in præsens iram posuit, ve-
 rum etiam in posterum & verbis in DEVM,
 Sanctosque iniuriosis temperaturum filio , ami-
 cisque præsentibus promisit. Porro scholas, quæ
 supra mille capita numerarunt , præter indige-
 nas nobiles , Cathedralium Ecclesiarum Cano-
 nicos, variorumque Ordinum Religiosos non pa-
 rum illustrarunt dynastæ Poloni, & in primis Illu-
 strissimi Principes Nicolaus Christophorus , &
 Stanislaus Albertus Razinillij, Olicæ , & Nie-
 sibicij Duces ; tum Stanislaus Saphieha magni
 Cancellarij Lituanix filius , qui modestia , pie-
 tate, & litterarijs exercitationibus pulchrum
 cunctis præiuere exemplum. Pietatem catero-
 rumque discipulorum varijs ex rebus spectare licet.
 Ex solis mediæ Grammatices Auditoribus quin-
 quaginta confessionem generalem peregerunt,
 ad eandem peragendam 30. Catholicos, octode-
 cim hæreticos impulerunt : alij integras familias
 adduxerunt. Vidisses hic puerum parentes suos
 cum reliqua familia (nouem erant) gregatim ante
 se, ad vnum sacerdotem præmittere. Nouissimus
 confitetur ipse, ac deinde simili ordine ad sa-
 cram mensam præeuntes, quasi Paterfamilias ante
 amicos curamque gerens, animumque virilem, inse-
 quitur, & vt recte omnia, decenterque gerantur,
 adhibet. Die festo B. P. N. communicarunt 300.
 Quatuor adolescētuli conceptum Societatis in eun-
 da propositum, vt secundo Numine firmarent, in
 oppidum

oppidum Dettelbach B. Virg. patrociniū imploratum iuere nudis pedibus, & velut Societatis experimentū facturi, per viam mendicato vivere, nunc etiam frequēter ad colloquia pia, & corporum flagellationes conueniunt, vt religiosa asperitati sensim affuescant. Non est prætereundum studium quo alius quidam puer Litaniarum vsum in familiam induxit. Audierat è Catechista, quam sancta hæc consuetudo quotidie Diuos inuocandi, multis precibus impetrat, vt Litaniarum libellus ematur, tum omnium domesticorum animos percentat, hortatur, trahit etiam vt vna comparentur. Verum dum alios vrget, alij diffugiunt. Ergo cum irritos conatus sensit, studium vertit in iustam indignationem, & Quænam est, inquit, hæc segnitudo nemonè est, quem orare delectet? Ego vero solus orabo & vos confundam omnes; ac tum quidem orationis socios aliquot habuit, postea die moët patrem, ait se non posse familiam ad orationem adigere, ipsum esse patrem familias, ipsius esse mandare, quid fieri velit; & hæc omnia confirmat autoritate Catechistæ. Parens ergo pueri consilio obsecutus totam familiam orationi interesse iussit, atq; ita sanctam consuetudinem domus vniuersa completa est. Partheniorum Sodalium pietatem quam gratam Dei mater habeat, re quandoque declarat. Ludimagister quidam ad Sodalitatem adscriptus, difficili morbo conflictabatur, vouit Desparæ præfidi decem florenos ex sua tenui, si conualesceret, mox conualuit, & voti reus Herbipolim veniens promissum soluit. Amicorum in nos beneuolentia testata est eleemosynis, quæ trecentos florenos facile

cile excedunt, & sacra supellex calice, duobus scyphis inauratis, & marmoreis statuis aucta est.

COLLEGIVM FVLDFENSE.

Fuldensium Sociorum studium singulare fuit in ijs quæ triennio parta, tuendis, & amplificandis. Et quoniam hæresis iam palam exclusa, quadraginta tamen ab errore reuocati; in cæteris subleuante iam nos lege, qua nemini ciuitas, aut tribus datur, qui non Catholicè viuere statuat. Cuius legis tanta quoque ratio nunc habetur, vt cum è Senatu primarij de exulum rebitu aliquid inaudissent, se potius Magistratu abituros, quam daturus locum exilibus, professi sint. Vfus quoque Sacramentorum, tum anni præcipuis festis, tum Iubilæo nuper à Paulo Quinto Pontifice concessio præcipue viguit. Incidit in hunc annum, & huic Ecclesiæ luctuosus, & ditioni nimis immaturus, Reuerendissimi Balthasari Principis Fundatoris excessus. Is per tritam tot annis à se pietatis & Religionis semitã ingressus, templum assidue nostrum, & conciones frequentabat, hocque virutis exemplo familiam & aulam trahebat, ciuiumque complures. Iam disciplinæ veteris commonebat prope sepulta fundamenta: iam gnarus breuius æui, memorque Ecclesiæ suæ, idoneum optabat successorem: Iam ludæorum fraudes, & exitialia huic ciuitati scœnora oppressum ibat: iam denique ditionis suæ ablata pignora, iuraque reuocabat, quo validius resisteret ijs, qui Ecclesiam hanc à prauis, vel erroribus, vel moribus conualescere nolent. Hæc, inquam, omnia intentior, ac vigilantior agebat,

agebat, cum mors acerba, iuxta ac inopinata coeptis
interuenit. Oētiduo ante, cum nuntium de Ioachi-
mi Hersfeldensis Abbatis, & Principis obitu acce-
pisset, miræstare cura visus est, vt Ecclesiam illam
ex insidiantiu, adeoq; iam imminentium hostium
periculis eriperet. Literas itaq; ad Casaream Mare-
statem, & Nuncium Apostolicum vtrumq; tre Pila-
gam, Coloniamque dedit, omnique studio hoc
excitauit, ad opitulandum periclitanti Abbati.
Aderat decimus quintus Martij præcidaneus S.
Benedicti, cum horis Canonicis recitatis mane ad
quotidianum sacrum audiendum, se parabat, pau-
cos ante dies ritè expiatus ipse fecerat. Sensit illico
rheumate opplente venas eum rigorem artuum, vt
pileum quadratum vix capiti imponeret. Sed res
diuina negligenda non erat; cum igitur ad exitum
vsque hinc intendit, subit stupor, rigorque mem-
brorum & apoplexiæ comes Lethargus, erant at-
tem in manibus Vincentij Bruni meditationes,
& locus vbi destiterat, Agon erat Christi certantis
in horto. Tenuit morbus horas circiter quindec-
cim, cum in aulae totius corona magno interore,
luctuque circumstantium secunda vigilia noctis
inter astantium crebros singultus & lachrymas, a-
nimam immortalis memoria dignus Princeps effra-
uit. Affuere de nostris quatuor, qui opera sedulo
morienti nauata, composuere quoque exanimem
non humanum tamen loco, quem elegerat sepul-
turae. Vigesimo secundo Martij, quæ sanctioris heb-
domadae erat feria quarta, cooptatus in locum de-
functi, successor Ioannes Fridericus a Svvalbach,
Decanus principis Monasterij. Is ab adolescentia in

Socie-

Societatis disciplina partim Fuldae, partim Dilingæ
educatus, & Moguntiaci demum ex Rhetoricæ
studijs, & nostrorum Conuictu ad presbyterij ho-
nore euectus. Moderandę successioni Archiepisco-
pus Moguntinus Elector tempestiuè legatum sub-
miserat. doctrinæ, generisq; præstantia virum egre-
gium, qui in magna rerum fluctuatione dignitatem
Catholici Principis præclare sustentauit, & ortho-
doxæ pietatis hic inuisita documenta reliquit: nam
ferijs sacratoribus per aduenarum & hospitem ac-
cessum licentius agente aula, ipse nobilium agmine
comitatus ad Collegiũ accessit; & quo paratior ad
Paschalia Sacramenta veniret, apud nos in otio sancto
diem posuit, cæteros aulicorum ad idem inuitans
studium. Cæterum Balthasari diulgata morte, res
nouas spectare visi non vno loco subditi, nam e
nobilibus fuit, qui actutum Prædicante reuocato,
Catholicum sacerdotem templi foribus arcuit, &
Hamelburgensiui sentina veteris sectæ desiderio
Pascha Catholicum auersabatur. Fecit ergo proinde
nouus Antistes, vt illic expeditorum equitum mis-
so globo Catholicũ restitueret; hic publico propo-
sito edicto, quod ad totam ditionẽ manauit, Catho-
licam communionem iuberet: vtrimque Principis
orthodoxi, & decessoris vestigijs inhærentis existi-
mationem inferret. Hinc à superiore Collegij reces
electus de honoris ingressu submisso compellatus,
& de patrociniõ non deferendo Societatis, benignè
verbis promisit omnia, & prolixius re præstiturum
affirmavit. Cuius animi hoc anno certè non obseu-
ra varijs in rebus experimenta tenemus. Enimvero
altaris longe sumptuosissimi reliquas impensas lu-
bens

lubens suscepit, omniaq; ex aula erogari solita subsidia ad hoc temp^o beneuolè præbuit. Ad hæc mistandis ferinis, & inuitatione crebra, alijsq; officijs eum se aduersus Collegium exhibuit, vt animū illi hunc manere perpetuum valde quidem optandum sit.

Benignus Morellus ingeniosus. & peritissimus scribēdi Magister, varijs obitjs Pro uincijs, cū in hac nostra diuersis in Collegijs adolescentū ingenia accuratè scribendum sua docta manu excitasset, atq; mercedes in exēplaria typis exprimenda, queque alias vsui, consumpsisset, inops, æger, & omnīgēs rerum Fuldam venit. Hic graui in morbo, per nostros hospitio, & medico procurato, sustentatus est, & cum ob fœditatem hydropis, peregrinū hominem, rei q; parue, refugerent oēs, nostri ad extremum misello assistere, salutē eius regere, & pie defunctū funere honesto efferre, pitum duxere. Qui & orphanos ab eo relictos destinauerunt Bizontū in Sequanos, vnde ille oriund^o erat. Maior labor noster fuit, in consertandis bonis nōnullis, qui à Principis morte, cuius gratia floruerant, incurrere in aemulorum inuidiam, odiaque. Horum nonnulli ex gladiatorū, & vitæ præsentis discrimine erepti, & cum primoribus vnde extrema illis imminebant, requisita quoque in id Principis auctoritate, in gratiam restituti. Quo in genere virtus etiam spectata Vicecancellarij, qui cū ex Vrbe reuersus, impetrata confirmatione noui Præsulis, Sodalitatis Partheniæ Præfectus esset electus, duos à quibus sacra iurisdicctio ferè dependebat, cum eo recōciliauit, cuius in Claustruēda disciplina, defunct^o Antistes opera fidelis vltis fuerat

fuerat. Magna Collegio existimatio accessit, cum Septemvirum Legati Fuldam ad initium Autumnum accersiti, presentibus Caesaris Legatis Truckcesio, & westernachio, hic diatam habuere. Venerunt ad nos perhumaniter, & sapè tum Caesaris Orator Truckcesius, tum Catholicorum Principum tres Cancellarij, & his adiuncti nobilitatis primores, seminarium & Conuictus disciplinam collaudarunt. Cancellarius quoque Saxonicus diligenter quaesivit in disciplinam legesque scholarum: & Exemplar Regularum, & Elenchi librorum secum abstulit. Actum & etià impetratum à Principe nouo, ut quod fieri desierat, alumni parochijs, & Ecclesijs olim præficiendi restituerentur, solitisque auxilijs subleuantur. Itaque varijs ex Scholis nostro arbitrato adolescentes delecti, & nonnulli ad Sacerdotium promoti. Cœnobitæ Blasiani ab vsq; Hercynia huc olim ad studia missi, cum iam profectu haud mediocri auocarentur, curæ fuit, priusquam abirent, ex ijs maturiores quatuor exercitijs spiritualib. perpolire, spe redundaturi fructus in celeberrimum monasterium.

COLLEGIUM HEILIGENSTADIANUM.

Heiligenstadij nostrorum opera domi, forisque optatos manipulos tulit. E scholis duo adolescentes Rhetoricæ studiosi in Societatem transcripti, alij ad alias Religiosorum familias transiere. Ad Ecclesiam Catholicam qui vrgentibus Archiepiscopi mandatis, & nostrorum indefessis studijs

Ee incitati

incitati, ac demum erroribus, & noxis expiati redierunt, non gentilmū numerū attingunt, in quibus Ciues minimum centum, plurimi senes ac decrepiti, quos diuina prouidentia in hunc diem salutis reseruasse videtur, non pauci quibus ad tantam fidem hæc felicissima calcaria iam pridem in votis fuerant, plurimi etiam, qui mire hæc obstinatos præbuerant sese, adeoque duces cæterorum in errore fuerant. Facile in his primas tenet nobilis fœmina Archisatrapæ nostri coniux, quæ post tot annorum certamina, cum ægerrime deprauatas opiniones abijceret, tandem cecidit veritati. Credibile est eius in pauperes, & moribidos quoque egregiam beneficentiam Deo curæ fuisse. Ausim dicere neminem vnum hic locorum, vbi medicus nullus, nullus pharmacopola, maximum, minimum ægrotare, quem rogata non consilio, reque omni medica, quam ipsa habet & conficit, gratuito iuuet, ac recreet.

Fuit alia in hoc genere ab infantia Lutherū edocta. Hanc cum maritus laboraret Ecclesiæ adiungere, nihil magis obstabat, quam altè olim de Eucharistiæ mysterio scrupulus infixus, quem vt eximeret sibi mulier, (nec enim reluctari diutius tutum putabat) pro candore, & simplicitate ingenij precatur Deum, si Catholici rectè sentiant de sanctissimo Sacramento, id signo aliquo compertum faciat; Exauditas fuisse preces id pro argumento habet. Vbi confessione reiecit hæresin, & sacram in templo nostro mensam adit, ecce in manu Sacerdotis visa est videre coruscantem hostiam.

hostiam, ac velut rubescentem, mox etiam in ore viuo quodam motu se agitantem sentire. Idemque ab illo tempore, quoties diuinam Synaxim reperit, ait sibi euenire. Maritus re cognita peccatum aliquod vxoriæ leuitatis veritus, nostri Sacerdotis iudicium exquirat. Is etsi fœminæ preces damna- te non audet, monet tamen in posterum, vt cui confirmata iam fide, denuo preceatur ostentum illud sibi tolli: nimium enim quam faciles dæmo- num illusionibus muliebres animæ. Nec verò impùnè tulere, quibus neophytorum pietas lu- dibrio fuit.

In Pago Oberfeld non longe Duderstadio, (quo nostri sub Paschatis ferias excurrerant, operam- que confitentibus dabant) vt quinque puellas ci- tatiore gradu ad templum pergere cernit, occla- mat ludibundus sannio; Heus ferte gradum ci- tius, ne indulgentiarum iacturam his nundinis fa- ciatis misellæ. Procedit deinde ad proximum pra- tum salices decapitaturus. Id dum agere incipit, amputat sibi miser digitum indicem stirpitus: me- dium vsque eò, vt extrema cute tantum hæ- reat, & postea vulnerarij iudicio ressecandus fue- rit, annularem denique sic conuulnerat, vt agre- curationem acceperit. Agnouit tum Dei vindi- ctam, & inter Chirurghi manus: O vtinam, inquit, cum puellis, & ego templum petissem: expiasset animam, & manum integram posside- rem.

Porro Auxiliaris quoq; Mons Saluatoris, ex more nostrâ est operam expertus. Adscribâ quod inter

E e 2

cætera

cœtera sacri illius loci miracula iure numeretur. Eglingenrada pagus est in agro Duderstadiano, huius incola Andreas Spilner, duob. tribulibus comitatus specum quendam ingreditur, margam terram fœcundandis agris eruturus. Dum instant operi, ruit supernè maxima terræ moles, hominemque penitus opprimit. Accurrunt socij, magnoque nisu ad alteram vsque horam, in amolenda terra desudant, tandem ut primū cœpere caput hominis, sed sensu destitutum conspicere, reliquo adhuc merso corpore, mortuum rati, domū properant, tristissimæ rei nuntij. Erat oppresso coniunx Margaretha nomine, quæ simulatque tristem casum accepit, in genua prouoluta votum vouet eiusmodi. Virum, inquit, meque ipsam sistam monti Saluatoris, si superstitem ipsum recipiam. Inde omnes pene è pago ad specum. Eruitur reliquum in fossi corpore, deforme, attritum: os quatuor in partes fissum hiat; dentes anteriores faucibus ingesserat terra, dorsi, quam vocant, spina contracta, comminutæ spinæ, rupta vesica. Vnus adhuc animus leuiter spirabat inter dolores. Opem negat medicus, sed non negat Christus votis imploratus, cuius Numine factum est breui, ut collectas vires attritus persentisceret. Veruntamen ut illustrius sit Dei beneficium, malum malo excipitur. Pus enim, humorque multus in collo collectus, faucos intercludit spiranti, nec quicquam propius, quàm mors altera; quid faciat vxor? alterum votum concipit. Duas ex cera candelas vouet: alterum D. Virgini & S. Valentino Tutelari- bus pagi; alteram Saluatori in monte, nec frustra,
damna-

damnatur voti; detumescit humor, pusabit. Instat peregrinationi sacer dies Pentecostes. Ibi tum duobus nixus fulcris Andreas, ad salutarem locum per quatuor bene magna milliaria arreptat, tam felici conatu, ut, quo propior abest, eo vires animūq; sentiat validiorem, quem ubi in monte confessione expiauit, rem omnem ex ordine vnā cum vxore Sacerdoti nostro pandit. Demum à sacra Communionē ita sibi restituitur, ut scipionibus quibus innixus fuerat, pro anathemate suspensis, pedibus suis eadem die (cum vna hora ante meridiem monte descendisset) domum suam tanto locorum interuallo sanus, integerque reuerterit. Narrauit idē nō multò post Patri nostro, nihil animæ suæ fortunatius hoc infortunio accidere potuisse, quod quidem visus sit sibi illa ruina sempiternam mortem euasisse, qua etiam nunc dignissimus sit, nisi immortales Seruatori suo gratias habeat. Vnicā sibi sub terrea illa mole sepulto cogitationem hanc indidem recurrisset. O quò iam abis hominum miserime Andrea?

Varias Diuorum Reliquias, quas Collegium nostrum iam ab annis viginti velut depositum in priuata custodia habuerat, nunc demum in publicum protulimus, & honestissimo loco circum altare summum in pictis, auratisque thecis collocatas, populo venerandas proposuimus. Erant eæ à Reuerendissimo D. Nicolao Elgardo quondam Suffraganeo Erfordiensis, viro optimo & nostri Ordinis amantissimo, diuersis ex locis heresi potissimum infectis magno studio conquisitæ, & Societati testamento legatæ. Sed incertum adhuc fuerat, huic ne

Collegio manerent, an in spem erigendi olim Erfurti Collegij reseruarentur. Igitur existimauimus minimè cōmittendum, vt diutius honore publico carerent tam preciosa Diuorum pignora.

Reuerendissimus Princeps annum vectigal auxit nobis viginti quinq; modijs frumenti. Erfordiani Canonici semitria vini plaustra dederunt. Alij alijs muneribus suam in nos beneuolentiam testati sunt. Canonicus quidam D. Martini templo nostro 90. daleros moriens legauit.

COLLEGIUM MOLSHAIMENSE.

AD Ecclesiam ab hæresi rediere 14. quorum vnus Saxo Latinè, Græcèq; doctus, cum multas Germaniæ vrbes peragrasset. passim cum varijs de fide disceptando, assidueque legendo Bellarminum, tandem huc appulit, & octidui opera conuictus, hæresim palam ex Formula Tridentini Concilij detestatus est, indeque cum multis lachrymis, ieiunijs, & assidua precatione ad diuinorum mysteriorum participationem accessit. In fide confirmati complures, & Sacramentis etiam præmuniti, præsertim opificiorum tirones, cum in hæreticorum ditones peregrè abeundum fuit.

Multam dixere vicini hæretici 50. florenorum, si quis Catholicorum sacris intersit: Sed impia decreta pijs maiores animos faciunt. Ad nos vsque frequentes audiendæ rei diuinæ, & Sacramentorum percipiendorum causa excurrunt. Nobilis matrona hanc ob rem ad magistratum delata, & rogata

rogata cur edicto non paruisset? Deus inquit, non est mihi 50. florenis venalis, nec si hos vobis pendam, fame finet emori.

Alia sub verni Ieiunij finem huc euolauit clam marito. Minatur ille reditura mortem, filiolum, quem patre inuito mater scholis nostris erudendum tradiderat, miserè flagellauit, vt eliceret an mater apud nos Sacramenta adisset, sed vicit pueri generosa patientia immanem patris feritatem, idemque postea inter cognatos suos opulentos homines liberè professus est, summam nobis iniuriam fieri ab ijs, qui fidem & humanitatem nostram calumniatur. Scholæ nostræ post ferias Paschales in nouum domicilium immigrarunt, excitatque discentium animos non modo loci splendor, & amplitudo, sed lumina quædam nobilitatis, & in his Barones quinque, quibus ipsæ & toti gymnasio virtute sua, & eximia discendi alacritate prælucebat Illustrissimus Princeps D. Ernestus à Croy &c. iam plures annos nostræ disciplinæ alumnus, & modo summum inter Rhetores principatum egregie sustinens.

Non obscuro diuinæ opis indicio cuidâ è discipulis nostris res accidit. Laborabat is dysenteria 10. quintum iam diem non sine acri dolore, & ingravescebat malum. Accersitus Præceptor imaginem B. P. N. Ignatij osculandam præbet agro, simul hortans vt in eiusdem honorem rosarium recitet. Fecit adolescens, & postridie incolumis prorsus ad scholas redijt. Ad noui Gymnasij absolutionem, accessit alterum ædificium, quod mole quidem minus, at nostris vsibus per commodum

extruximus ; Vtraque in structura magnam experti omnium in nos Ordinum benevolentiam. Illustrissimus Cardinalis , ac Princeps noster, duomillia contribuit, idemque cum ætate pene media hanc suam Diœcesin lustraret , humanissimè Collegium nostrum & scholas inuisit, exceptus à iuuentute vario carmine, mirificam ostendit animi sui & vultus serenitatem , quæ & alibi passim relucens vniuersam Allatiam, adeoque & ipsos fidei hostes lætificauit.

COLLEGIVM CON- fluentinum.

Confluentiæ Pater Simon Lieb diem obiit extremum, quem diu in votis habuerat , accidit vt nimio opere urgente vi morbi, absoluta re diuina in templo, corporis ergastulo animam iam laxandam speraret, sed retentante ipsa adhuc sese , sermone ad orantes conuerso: parcat, inquit, vobis Deus. Illis sciscitantibus quidnam verbis illis significare velit? Cur, inquit, non permisistis me emigrare? Annos habebat 42. quorum viginti quatuor in Societate egerat, humaniores , ac Philosophicas disciplinas fuerat professus, concionibus etiam latinis cum laude habitis ad germanicas, spem afferebat magnam , puritatis animi erat studiosissimus, obedientiæ seruans etiam in ardenti morbo; amorem pariter spirabat in Deum , & in Socios, vt merito & Simonis, id est, obedientis nomen, & Lieb cognomen, quod amorem apud Germanos sonat, sibi vindicare potuerit. Missi ad
prima

prima Societatis tirocinia duo , ex officina sartoria adolescēs vnus, alter sutor, Grauiter ferebant parentes cuiusdam nouitij in Societatem ingressum, & multo grauius Auiā; hæc quodam die mane inopinatò inuenta est mortua in lecto; irato an Numine, vt quidam arbitrabantur, an pacato, haud Vanum.

Donauit senatus in Templi nostri structuram 100. daleros. Matrona nobilis in eandem rem 60. florenos largita est. Nobilis satrapa 200. florenos pro fœlici anni auspicio. Quædam pia Virgo, pro perenni lumine ante sanctissimum Sacramentum totidem. Clausit superiorem annum beneficium integerrimi viri ex Ordine Ecclesiastico 100. florenorum, vnde annua pensio Collegio cedere possit. Alius ex eadem Ecclesia Bibliothecæ 25. florenos moriens reliquit. Ecclesiæ ornatus alijs rebus, tum noua casula, & candelabro pensili, cuius pretium non infra 50. florenos, Itemque bifronte effigie pensili B. Virginis faberrime sculpta auctus. Summi etiā Pontificis Legati tres, dum hac transfirent, magnam erga nos declararunt beneuolentiam, partim quòd Collegium visitarent, partim quòd nostros sibi in aula Principis adesse vellent, vbi ad commendationem nostram, plurima apud aulicos de Societatis opera, & industria de prædicarunt.

COLLEGIVM PADERBORNENSE.

ANnus vnus plures Collegio absumpsit, quàm omnes ceteri, quibus Paderbornæ degimus.

E e 5

Nam

Nam domi sunt duo, foris verò in castris totidem extincti. Inter quos iure primus nominatur P. Iacobus Risyvick Nouiomagus; quatuor votorum professus, vir obseruantia erga superiores singulari, morum suauitate domi, forisque carus: litterarum humaniorum peritia Græcè, Latineq; eximius, habendis concionibus, scribendis litteris, promouendis negotiis, ad stuporem vsque promptus. Animarum Christo adiungendarum ita cupidus, vt magni Canisii cognatum non tam sanguine, quàm solida virtute diceres. In aula generosorum Comitum Ritbergensium annos omnino quinque operam nauauit perutilem. Illi de conuersione serio consilium agitantes, cum à R. P. Prouinciali veritatis Ducem, & vitæ Magistrum hunc Patrem impetrassent, morum ille candor, & simplicitas, caliditate magis vacua, quàm prudentiæ experts, ita rapiebat, vt cuius virtute hortationeque perspicuos modestiæ, ac pietatis flores per aulam passim emicare cernerent, multis eum precibus sibi retinendum ducerent. Nec potuit tam feruens viri caritas angustiis concludi finibus, foras exire gestiit, in vicinas arces & monasteria non sine fructu. Multi hoc authore Lutherum & Calvinum deserentes veritatem Catholicam respexerunt: multi vitiorum cœno emergsi magno salutis bono, meliorem vitam aggressi sunt. Hic verò tam præclarus proximo iuuantidi ardor, cum semper habuit segetem & materiam, tum hoc anno in castris, quò generosum Comitem profecutus est, inuenit singularem. Hic enim militi ob continuam cœli intemperiem morbis grauiter tentato, aut urbium oppugnationibus attrito, corporalem

poralem iuxta & spiritualem opem liberalissimè impendit. Sed dum indefessus morbidorum quasi parentem agit, visum est Deo, vt in opere caritatis tam illustri, sibi que grato, vitam poneret. Itaque Bercæ 15 Octobris maximo & nostro, & externorum dolore migravit feliciter ex hac vita, anno ætatis 48. quàm venit ad Societatem 30. Non diu post, quem socium in castris habebat, P. Cornelius Arentz Bruxellensis in simili caritatis opere, vitam amisit temporalem, natus annos 53. quorum 24 in Societate consumpsit. Vir erat parsimoniæ, & paupertatis studio apprime deditus. Caritatis vero documenta, cum aliàs in contagiosa lue contactis forti animo adeundis, tum sub vitæ finem in miseria militū subleuanda, dedit illustria. Isti foris vixerunt. Domi diè clausit extremum P. Franciscus Nonhemius, Coadiutor formatus, natus annos 46. ex quibus in Societate 23. Deo consecrauit. Præter comitatem qua gratus domesticis æque, ac externis erat, hæreseos passim extirpandæ studio flagrabat ingenti. Nihil illi optatius, quàm doctrinæ Catholicæ hostibus meliorem credendi viam ostendere, quem in vsum præsidia habebat parata. In vltimo tandem vitæ actu earum virtutum exempla præbuit, quæ tam excellenti vocationis beneficio, & huius Instituti alumnorum nomini sunt consentaneæ. Nam ex quo cœpit ob ingrauescentis morbi vim affigilecto, præter patientiæ exemplar, auidissime corporis dissolutionem expectabat. Deinde fractis & semimortuis verbis palam dictitabat, se eam caritatem Societatis non esse promeritum, sed dignum potius

potius qui proijciatur, & ab omnibus conculcetur, quæ suprema eius contestatio ad circumstantium animos & aures non sine motu accidit. Subsecutus est illum non diu post operis extremi adiutor Martinus Gilsdorff, quem maligna febris absumpsit. Vir erat miræ simplicitatis, obedientiæ, & tolerantis per annos 26. in Societate laboribus Martha, insignis.

Errores improba sentientium exuere 16. Silentio pressis qui domi forisque in Missione Ritbergensi cum proximi vtilitate gesta sunt. Nam etsi nõ paruus esset numerus illorum, in quos emolumentum comportarant nostri, ne tamen ista ordine perscripta ad nos deferrentur, mors inuida prohibuit. Tantum libet apponere, quæ diligentissimus Pater Iacobus Risvick, paucis ante mortem diebus, ad R. P. Prouincialem properante calamo scripsit. Nobis, inquit, occupationum est affatim, apud Germanos, nauticosque, & multi ad cor redeunt, fidemque patrum, morbis, officijs, monitisque pijs subacti. Erat Brunsvvicensis legio recens ex intemperie intemperantiaque obnoxia præcipue castrensi morbo, quo tamẽ pauci exanimantur. Hęc dum transrhenanam in stationem migrabat, in mapalibus ægros humana ope destitutos reliquerat, vt fame, neglectuque curationis vel enecarentur, vel extabescerent. Factum casu, vt hi ipsi à vicinis inuenirentur Hispanis, qui admirabili caritate statim complexi miseros, quamuis hæreticos, optabant adesse nostros. Accurrit Pater Cornelius, in clinicos, inopesque perquam officiosus, & adiuuantibus liberali impensa Hispanis, ferme

me ad vitam mortuorum similes umbras reuocauit, pollicitique sunt varij ad religionem, & Sacramenta percipienda. Qui autem exanimati in tuguriolis sunt reperti, adiuuantibus libenter Iberis, sunt consepulti. Ab his manauit in nostros quoque milites languor, ut proinde iam potissime occupationes meae sint, totus ferme dies circuire mapalia, solari semianimes, praebere Sacramenta, esculentis, & pecunia infirmos recreare, perque eam occasionem excitare alios ad pietatem. Nec desunt hic satis bonae eleemosynae leuandis decumbentium necessitatibus. Comes enim, uti est pius in afflictos, e culina cibum languentibus opportunum perlibenter suppeditat, ac minaciter cogit Centuriones, ut accurate infirmos curent. Euocamur quoque ad baptismum, funerationem ac similia, quae Patres nostri passim hic obire solent. Et iam iamque naualem operam, *Ein Bootsgesell* / pie instructum Sacramentis, prosequente longa stipendiariorum nauticorum linea, sepeliam. Vale in Christo mi Pater, memor nostri & piorum Comitum, Ad ripam in conspectu Pherckæ 20. Septembr.

E vicino oppidulo ciuis, nostrae quondam disciplinae alumnus, in maritimum emporium Caluiniana fece oblitum negotiationis causa iter intenderat. Hic apud complures sermo incidit de Iesuitarum felicitate, industriaeque iuuentutis formandae: cuius rei fidem ipse faciebat hospiti praesertim, quod cum exiguum, ut palam fatebatur, temporis obijisset scholas nostras, Gymnasiarchae tamen urbis, qui tunc forte aderat, palmam latine loquendi prae-

di prae-

di præripere videretur. Quid multa? Filium hospes licet Calvinianus Paderbornam adducit nostro arbitratu erudiendum. At filius in literas strenuè incumbit, vt speremus eius exemplo plures, vt huc doctrinæ causa commigrent, aliquando commouendos. Alius quoq; qui Scholas adhuc obit, cum amicorum, vel inimicorum potius horatu ad hæreticum gymnasium ablegaretur, intellecto fidei naufragium imminere, quo equo venerat, eodem postridie reuolat Paderbornam, præoptans salua fide, quasuis deuorare molestias domesticorum. Deo nostram incolumitatem curæ esse, vel hinc liquet. Sacellum est suburbanum à Roma indigitatum, quod natu maiores ferunt prodigijs olim cœlestibus claruisse, sed ex quo Lutheri fermentum his in locis inualuit, neglectu, situque cœpit squallescere, vt tantum non rueret. Ad illud igitur restaurandum adiecit animum Reuerendissimus, & restauratum Societatis esse voluit. Id liuidi non ferentes, quanto nisu possunt, falsis rumoribus Principis voluntatem mutare satagunt, quæ licet aliquandiu nutare videretur, postea tamen confirmata est, nobis non tantum sacelli possessione tradita, sed etiam vestigali, quantum vini ad sacrificandum sufficeret, in templo nostro attributo. Aliorum quoq; liberalitate supellex sacra cepit incrementum.

*Colleg. Mo-
nasteriense.* Matrōna quædam pia, domo quidem nobilis, sed, vt est rerum humanarum inconstantia, ad eam redacta inopiam, vt corrogata stipe victitet, cum ex more templum itaret nostrum (vbi à pri-

primò pene sacro ad postremum vsq; perseuerat)
fallente gressu prolapsa frangit crus, in cuius cu-
ratione dum eleemosynis adiuuatur, vetula, qua
cum habitabat, pene centenaria, Luthero plena
verbis blasphemis exagitat miseram, eoq; pro-
greditur os impurum, vt illam simulationis, pris-
camque religionem superstitionis arguat. Quid a-
gat ore tam effreni? opponit beneficentiam iniu-
riæ, rationem amentia. Sed incassum menti con-
uitiandi morbo tabefactæ pharmaca adhibentur,
quæq; salutem allatura putabantur, in pestilen-
tius ea quasi venenum exeunt. Deus tandem In-
nocentiæ causam suscipit tuendam. Nocte quadam
criminatrix illa protrahitur è lecto; protrahitur &
altera nocte, 3. in super è fenestra præcipitatur. La-
psum audiunt vicinæ mulieres, surgunt protinus,
adeunt lectum, nihil reperiunt, vident patere fe-
nestram, suspicata quod res erat præcipientem ceci-
disse: excurrunt in plateam, offendunt mortuam,
blasphemia lingua ad dimidium vsque præcisa.
In vicino oppidulo Præfatus arcis nostrorum
hortatu priscos ritus, apostatæ cuiusdam im-
probitate grauitè afflictos excitauit. Nam
Curione boni exempli viro, qui è nostra pro-
dijt disciplina, substituto in locum lupi, hoc tan-
dem effecit, vt breui tempore Christiana res fa-
ciem haberet lōge meliorem. Eodem loco accidit
aliquid ad memoriam haud contemnendum.
Vna è strigibus, quæ morte terrum crimen
luerunt, dæmonis impulsu sacram hostiam
ex ore in linteolum repositam, asportans
domum,

domum, porcis præbere molitur, sed illi altiore quadam vimoti, poplitibus sinuatis, quo possunt modo. Creatorem honorantes, escam appositam sumere exhorrescunt, donec triuenefica sanctum Domini tolleret. Hæc coram Iudicibus sic accidisse falsa est. Nobilis fœmina licet hæreseos caligo, quam à parentibus hauserat, mentem occuparet, graui tamen in morbo vulgi de nostro Instituto famæ tantum tribuit, vt si quid humanitas pateretur, 1000. daleros vellet Societati legatos, sed redita corpori menti que valetudine, hanc fecit in pietate progressionem, vt austerissimum quemq; Ordinem cogitet amplecti.

Ab hæresi absoluius amplius viginti, plurimos in orthodoxa fide nutantes ereximus, & confirmauimus, partim rudes sana disciplina imbuimus, nonnullos etiam sacris B.P.N. exercitationibus excoluimus. Mercator hæreticus cum scripturæ quendam locum pro sua Secta facere contendisset, sponfione facta cum altero mercatore Catholico, veniunt ad Collegium, loci germanum sensum exquirunt, ostenditur tam manifestis argumentis veritas, vt victus hæreticus præter ludibrium. 10. daleros pendere cogatur.

Multi qui dies noctesque insomnes trahebant, velut intemperijs, vel potius conscientie scrupis agitati, peccatorum confessione, & participatione Dominici corporis, suspensa etiam ex collo Agni benedicti plagula, tranquillati sunt.

Sparferat in vulgus fœmineum Impostor quidam, defunctorum animas auxilium spirituale postulantes, sibi nonnunquam apparere. Ange-
lumi

lum præterea Cælo lapsum crebras secum miscere sermones, collectamq; à se pecuniam exigere; ad summam, adeo composito sermonis pigmento imposturam suam hanc adornabat, ut in fraudem deuotas mulierculas magno numero pellexerit, existimantes magnum se Deo obsequium præstare, si manium hunc inferorum nuncium elemosynis, munusculisque recrearent. Sed nimirum nullum fictum diurnum, prodidit ad extremum versipellis nequitiam, dum sedulo apud singulas cauet, ne quid Confessarijs Iesuitis enuncient. Ea vox simul atque emanauit (ut fœminæ minimè sunt arcanorum tenaces,) effectum est ilicò ut visorum, oraculorumque fides nequam fabulatori abiudicaretur.

Observantiæ erga Sodalitatè illud est argumentum, quod Iurisperitus litem, quam aduersus alterum Sodalem defendendam susceperat, simul à Patre & Præfecto Congregationis monitus fuit, remissit. Istud diuini zeli indicium. Decanus quidam Sodalitio adscriptus, nouitio Canonico noluit ante, quam vocant inuestituram dare, quam coram testibus & Notario sanctè promitteret, se concubinam nunquam superinducturum, & si fidem datam falleret, extemplò cessurum beneficio. Castimoniam alius fœminæ persuasit à Clerici impudica consuetudine diuulsæ.

Ciuis erat lethali correptus morbo, de tempestiua confessione monebat vxor, filij, amicique, sed ut in differenda pœnitentia procliues hominum animi, cunctabatur æger, negabatque passurum Deum ut ante lucem vita excederet: Illis

Ff ergo

ergo conatu frustratis, accedit Sodalis conuictor, moribundum blande compellat, oratque saltem nunc velit, quod paulò post in omnè æternitatem non voluisse frustra pœniteat. Quid multa? obsequitur clinicus Parthenio, concubia nocte accersitur Confessarius, exhaurit conscientiam, percipitq; sacrum viaticum, nec longum fecit; antequam cœlum albesceret, placidè in Domino obdormiuit. Testatus est suã in nos beneuolentiã Serenissimus Elector Ernestus, cum præter vini plastrum ducentos quinquaginta daleros, alis summæ aræ depingendis attribuit, & Canonicatu D. Lutgeri in victorem Emmerentianæ causæ collato effecit, vt pridem abiudicatum nobis in Romana Curia sacellum DD. Antonij & Magdalenæ Collegio nostro rediret. Ad hæc in vsum sacrarum Hostiarum quidam ciuis quinquaginta daleros donauit. Ad Instrumentum templi accedere quatuor argentea candelabra pretio 400 dalerorum; Ad Bibliothecam libri, qui ducentis facile æstimantur.

COLLEGIVM HILDES- heimense.

Hildesii decessit P. Ioannes Hammerus anno ætatis 50. Sœietatis 31. cuius obitu nihil Catholicis ad dolorem acerbius accidere potuit. Fuit Coadiutor formatus, cum in studijs Theologiæ semper infirma, atque ad eò perdita valetudine esset, missus est Halberstadtium, vt patria sese recrearet aura, & scintillam religionis Catholicæ sibi compareret, interim foueret, atque excitaret. In-
de

de Hildesum ad Conciones euocatus, quibus populum ita deuinxit, vt Catholici de Collegio constituendo consilium statim susceperint, Hæretici aut P. Hammerum, si fidem suam eiuraret, vnum è Iesuitis Superintendentem exoptarint. Præditus enim erat singulari facultate plane dicendi de quaquere; tum etiam facilitate quadam sermonis ad Saxonum animos accommodata. Multos ex hæreticis ad veram Catholicorum disciplinam traduxit; atque ipsos Catholicos, quorum ferè non constabat in religione sententia, pro virili confirmavit. Tandem inchoauit Collegium hoc rexitque in maxima sæpe tempestate, inter fulmina & tonitrua hæreticorum. Ab eius morte nonnulli male nobis ominari cœperunt. Sed Deus adhuc res nostras nihilominus promouit, & in dies ostendit non humano consilio niti. Sacræ conciones, catecheses, crebræque exercitationes Societatis pari concursu, & fructu domi procedunt. Vrbes quoque & cœnobia remotiora studijs, muneribusque nostris adiuta; aliquot pijs commentationibus exculti: ad religionem Catholicam deducti duo & 40.

Scholæ nulla re magis commendantur ab hæreticis, quam assiduitate & diligentia discipulorum: proponunt illos suis discipulis in exemplum, qui foris assiduè quid lectitent, domi ita libris adhæteant, vt ab ijs ægrè diuelli, aut distrahi se sinant.

At multo maior laus nobis videri debet, eos qui in tanta hæresum colluione sunt alti, contra

hæreticos libros tanta concipere odia. Quotquot enim huius generis nacti sunt libros, eos aut ad nos deferunt, aut ipsi ferè pessundant, lacerant, cremant. Vnus in his familiam ducit adolescens, animi, naturæque donis instructus, qui præterea imaginem Lutheri, vbi eam reperit libris impressam, cultris excindit, eradit, euellit. Idcirco propinquos eius insanire penè & furere significant eorum literæ, quas ad illum dederunt plenas stomachi & querelarum. Postremis eum & hortantur, & orant cum lachrymis, vt respiscat, aut in patriam veniat, & coram de religione mutato se suis excuset, alioquin futurum vt bonis exuatur. Rescripsit adolescens inuicto prorsus animo, se cum illis, qui desipiunt, respiscere non posse, nec in patriam venire, clauas enim & fustes timere, quibus forte conuinceretur, non illorum argumentis, si bonis se exuant, vti minantur, æquo animo hanc iniuriam propter Christum laturum, dicturum cū D. Francisco; Pater noster qui &c. nomen igitur eius diris pridem deuouere. Tres Fritones postquæ Lutheri perfidia perspecta, animum ad veritatem Catholicam appulerunt, libros Lutheri, & nonnullos alios hæresi infectos trunco impositos alternis ictibus in frustra dissecuere, reliquos de quibus ipsi dubitabant, nostro iudicio subiecere. Prædicantis cuiusdam filius conuerterat se ad Ecclesiam, quo audito parens grauiter exarsit, subito accurret, & filium vi abstraxit, sed vt primum patrium solum ingressus est, statim in morbum incidit, ac satis vehementer diuque ægrotauit. Vbi autem conualuit paululum, illicò ad nos repredauit infans parente.

parente. Tum ipse furere, omnia minari & impre-
cari, nisi reuertatur, flocci pendere filius, se Christi
patrimonium ait, in aliqua familia religiosa aditurū,
& nunquam ad patrem rediturum.

De Sacrificio Missæ in vicina Ciuitate propositæ
fuerant à Rectore Gymnasij assertiones, & adoles-
cens qui nobis dederat operam, iussus oppugnare
Ille subito ad nos confugit, & argumenta petiuit
Neganti igitur Rectori Apostolos vnquam sacri-
ficasse, adolescens obiecit locum ex Codice Actuū
ab Erasmo verso, quo ipsi vtuntur, sacrificantibus
autem illis &c. ad quem Rector omnia secum ver-
sans, quod responderet, non inuenit. Derisus po-
stea à discipulis, quod vnum è tot millibus hominū,
quos dicebat ante Lutherum idem docuisse, no-
minare non posset. Serenissimus Elector Colonien-
sis Ernestus Episcopus noster, nullam non ample-
ctitur occasionem promouendi Collegium nostrū,
hinc bis mille aureos hoc anno attribuit. Alij cen-
tum & quinquaginta, in vsum domus contulere.

COLLEGIVM EM-

bricense.

Accessit ad Collegij rationes Canonicatus
Craneburgensis, in quo obtinendo cum Se-
renissimæ Principis, & Consiliariorum, tum maxi-
me Nobilis Domini Ioannis à wachtendunck Ca-
merarij beneuolentia adiuti sumus: Eius enim
studio & auctoritate præcipue factum, vt Cano-
nici bonis conditionibus beneficij eius fructus no-
bis permitterent, qui etiam nostros non solum ea
causa Craneburgum profectos hospirio accepit;

Ff 3

verum

verum etiam re confecta omnibus Canonicis liberale epulum præbuit. Nostram quoque paupertatem idem liberali eleemosyna subleuauit. Cum vero hæctenus angustè, in Canonici vnius domo Embricæ habitarem, hoc item anno per amicos, præter spem nostram effectum, vt Moniales duæ Cœnobij nobis à Capitulo, vt primū vacaret, promissi, in emigrationem consentirent. Multis etiā eleemosynis inopiæ nostræ succursum, crevitque optimatum ac bonorum in nos mirificè propensio. Exercitijs Spiritualibus informati quatuor. Scholæ supra 400. auditores habuerunt: qui numerus inter arma tota æstate vndique circumstrepentia non fuit contemnendus. Ex his Sacerdotes aliquot creati, tres se religioni addixerunt.

Non silendum quod in Iuene honestissimo genere accidit; qui veneficio mentem amiserat, in tantumque furebat, vt à decem viris ægrè cohiberetur. In re tam miseranda auxilium à Collegio expetunt eius necessarii, missus igitur ad eum Sacerdos duorum milliariorum itinere, vix domum ingressus fuerat, cum ille modò ad loquendum præptissimus, cum omnium stupore obmutuit, mox illum de statu suo examinat Pater, & vnum alterumve exorcismum rogatu ipsius ægri recitat. Ea prece ita veneni vis debilitata, vt sibi redditus custodia non indigeret, proximamque nocte somnum quem 5. diebus non viderat, caperet. Vulgata huius miraculi per oppidū fama, cōplures ad videndā ré accurrere, Deoq; gratias agere, alii quores euaderet, animo fluctuare, sed Deo benecepta tinuante, eger ad sanitatē rediit, gratumq; ac beneficii

ficii memorem animū nō semel postea nos reuisens declarauit. Per hanc occasionē aliquot equitum iter obsidentibus, in arcē vicinā deflectens, mulierē desperatione agitatam Cōfessione & consilio crexit.

Duo è Zelandia à nabaptistis parentibus nati, nec baptizati, ad baptismum sunt præparati. Alterius parentes edicto ducis Parmensis Flandria ob hæresin in Zelandiam olim cesserant, ibique educatus in errore 8. deinde annis stipendia sub Hollandis fecerat, cum interea morbo comitiali grauius affligeretur, hospitium Nautæ Catholici sortitus est, qui hominem miseratus, suadere ei cœpit votum D. Virgini vt nuncuparet, sed ille à Catholicis moribus planè abhorrebat: suo tamen malo factus mitior, Salutationem angelicam & nonnulla alia didicit, votoque se etiam obstrinxit, cuius soluendi causa è Zelandia clam profectus, ne tanquam desertor militiæ comprehenderetur, per varios tandem casus Embricam venit, & in nostrum Sacerdotem in templo incidit, à quo instructus, tum peccata confessus, cum in Xenodochio ægotaret, Eucharistia etiam impertitus est, omnibus, baptizatum non esse ignaris; sed quia nocturnis terroribus infestabatur, cœpit meminisse, quod à suis, aliisque audiuerat, baptismo se non esse tinctum, data ergo opera vt ablueretur, Christoque insitus in eo deinceps virtutis augmentum consequeretur.

Publicæ supplicationes siuè in Rogationibus, siue in anniuersaria SS. Eucharistiæ circumlatione, siue in Iubilæo ea frequentia & deuotione celebratæ, vt nihil hacten° visū simile. In vna SS. Sacramenti feriis instituta 80. albatonū paria nudis pedib.

processere, quæ pietas proximam secundavit, nam cum ingens tum caderet pluvia, ne supplicantiû feruor minueretur, inter ipsam supplicationem nubes pluiam sustinuerunt, quam ea peractâ, largam rursus effunderent. In Iubilæo autem nouo more ab vna Ecclesia in alteram nobili pompa agmen est ductum, tota ad cœleste ferculum persequendum effusa ciuitate, quo die, licet hyeme media, multa paria nudis pedibus inceserunt, totoque sacrificio hoc habitu durarunt, adeo non plerisque frigentibus, vt etiam aliqui sudarent,

COLLEGIUM A- quense.

Aquisgrani gymnasium, quod mediam fere Collegii habitationem occupat, in proximâ ædes recens coemptas translatum est, mediaque Grammatices schola à suprema, cum qua adhuc coheserat, separata. Discipulorû ob grassantis leuis pericula, infrequentiam, constantia & virtus compensauit.

Anglus quidam miles, qui pluribus annis pro patria hæresi, ac Reginae suæ tyrannide contra Catholicos terra marique pugnat, Deo, vt credi par est duce, tandem huc venit, & post varias deliberationes, vt ipse aiebat, oborta maiori veritatis luce, in Ecclesia B. Mariæ Virginis, veterem errorem non modo deposuit, sed in eius expiationem insuper Capucinorum institutum completi statuit. Puer ite tredecim annorum, matre natus Anabaptistica, per nos sacro baptismatis fonte rena-

tus est. Repressæ ad hæc hæreticorum scholæ, quas illi partim in hac Ciuitate, partim in subiecto oppidulo dissimulanter habebant. Nec verò dum hæc cum sectarijs aguntur, inter Catholicos nihil est præstitum.

Visitati ægri, inopesque, & opportunis solatijs, eleemosynisque releuati. Lustrati carceres, duoque homicidiû morte luituri, sic instructi, vt caritatem laudaret Ciuitas, præsertim cum etiam sacrosancta Eucharistia (quod aliquamdiu in hac ciuitate defitum) ad supremum illud discrimen reos communissemus. Reuocata item postliminio consuetudo (quæ iam annos 28, ob petulantes hæreticorum, inter ipsos sacros parietes nonnunquã sclopos explodentium, insultus, exularat) cantandi quotidie circa ves pertinum crepusculum Laudes Deiparæ, siue; Salue regina &c. in Basilica magnæ Matris à Carolo magno quondam extructa, quæ res cum pro Concione primum denunciata populo fuisset, tantum valuit, vt quouis die etiam profano complures comprecatores accesserint. E diuerso autem sublatus inconditus clamor, quo pueri, à Dominicis natalitijs, ad Purificatæ Virginis ferias vsque, diuina officia in æde maxima turbare consueuerant: siquidem eodem tempore ad Catechismum pellecti, quantum ante offenderant immodestia, tantum sedula modestia nunc placent.

RESIDENTIA ERFORDIENSIS.

Qui apud nostros Erfurti diuino epulo refecti sunt, millenarium excessere, plures omnino futuri, nisi & maleuolorum inuidencia, & se-

Ff 5 uera

uera hæretici Magistratus edicta , multos à sacris
 nostris absterruissent. Interim nixi Deo minime no-
 bis in Christi causa feriandum esse duximus. Li-
 bellis pijs multorum ignorantia sublata. Exercitijs
 spiritualibus exculti sex, solido cum fructu, quem
 non nemini inuidit inimicus, infano strepitu cu-
 biculi quietem interurbans, dum ille diuina com-
 mentatur. Sed vt primum res Instructori patefacta,
 etianuerunt inania terriculamenta. Nec minus a-
 gris domi, forisquæ præstitum, in quibus foemina
 desperabunda, quam frustra domestici, parochus-
 que erigere tentarant, à nostro tandem Sacerdote
 suauiter animata, inter ipsum mortis luctam, quam
 triduum sustinuerat, confessionem de tota vita
 peregit. Fidem Catholicam respexere 14. quorum
 in numero adolescens fuit Hufita, & duæ nobiles
 foeminae, quæ magna ambæ constantia, fidem
 multo nostrorum labore perceptam, aduersus pa-
 rentum, propinquorum aliorumque iniurias, &
 obtreccationes egregiè defenderunt. Et fuit alteri
 mox oblatum diuinitus Constantia præmium. Er-
 rat Virgo iam nubilis, & parens audito eam Ca-
 tholicam esse, in hæredis ac filia loco nolebat ag-
 noscere. sed cœlesti nutu factum est, vt vir Nobilis
 & doctus, hæreticoque Principi à Consilijs, qui diu
 Catholicam quæsierat vxorem, vbi huius
 virtutem cognouit, sine dote eam
 sibi in Matrimonium
 desponderet.

RESIDENTIA ALTE-
nensis.

Sustinent pendentem adhuc Residentiam Altenensem Sacerdotes bini, cum fratre Coadiutore vno. Varijs modis tentatum, vt ea firma confisteret, annuente Comite à Religione nostra alieno, & comprimente furorem hæreticorum, qui eam omnibus machinis subruere student. Res ardua, in qua iam annis aliquot desudatum, etsi fructu huc vsque exiguo, quod sumptum immodicum exigit, cui parando impares simus. Occurrit tamen nuper occasio ab ipso Comite oblata, quæ eo efficiacior futura, quo Comitem magis tangit, si videat Catholicorum opera affinem in gratiam Regis Catholici repositum, suasque in arces, quas modo Batavi tenent. Tantum supplicando effectum, vt de successu bene speremus.

Ad Ecclesiæ Romanæ obedientiam reducti tres, qui ab ea nefariè ad Lutherum & Caluium defecerant. Sacram Synaxim obiire centum nonaginta octo.

Energumenis aliquot aqua lustrali & Cera consecrata, mentis, corporisque tranquillitas restituta, non sine rubore Ministrorum Lutheranorum, affirmantium euanuisse cum Apostolis omnem potestatem pellendorum dæmonum è corporibus humanis, quibus illa sola concessa à Christo. Vnus ex eorum cætu clarus. Tanta pollebat is dicendi suauitate, vt ad conciones suas attraheret greges muliercularum, quæ & Conscientiarum suarum grauamina libentissime apud eum

eum deponebant, quo autem fine, euentus docuit. Vix mensis effluxerat ab obitu vxoris, cum noua nupta noua eum prole adauget. Varia de præcoce illo partu iudicia, fœminæ tribuebant sanctitati viri, Prudentiores libidini barbati hirci, adulterumque vocitabant. Grauis inde in ministerium macula, quam vt eluerent Ecclesiastæ, parabant certatim apologias. Producebant alij adulterio & homicidio inquinatum Dauidem, & tamen virum præ cæteris Deo carum: alij accusabant naturam hominis protoplasti vitio corruptam, adeo vt familiare illi in eiusmodi sordes præcipitem ruere, quas tamen protinus fide speciali abstergat. Quo magis purgare nitebantur nimis maculatum fratrem, eo magis maculabant miserum, prodit proinde ipsemet causam suam acturus pro concione, ad quam coibant agmina muliercularum, quibus ille adeo placebat, vt si penes ipsas iudicandi potestas fuisset, absoluisent reum, atq; in integrum restituisent, maxime cum diceret se virgeri a Spiritu Sancto, ne talentum euangelizandi sibi creditum defoderet, adderet etiam, communem Ciuitatis cladem suæ exautorationi acceptam referendam, quam rectius Catholici, imò ipsi Hæretici, tribuebant insolentiæ Hamburgensium, qua nos insectati fuerant anno superiore, cum flammam fœde vastantem Altenam, domus nostra euasisset. Ipsis feriis Pentecostes summa luce oritur incendium non procul summa æde B. Virginis, absumit illud breui tempore domos multas, & par hominum enecat, quorum ambusta cadauera cum postridie per pontem in cœmeterium deferre vellent, tanta in eum colle-

collecta est turba ciuium , quibus & Prædicantes aliquot mixti , vt is ruptus omnes in alueum excusserit, qui fortasse nonnullos absorpisset, nisi ob defluxum maris humilior fuisset. Et in duas turres templorum ignem ventus derulit, experti aduersarii singula quæ nobis imprecari fuerant. Scholæ quamuis crebrò exagitatæ , & sapius ab iis pueri abstracti, tum nimia Præconum Verbi dicacitate, tum lapidatione à discipulis ludi hæretici instituta, proficiunt tamen redeuntibus ad eas postliminio abstractis, & aliunde alijs confluentibus. Præter Latinam linguam & Græcam tradimus etiam vernaculam, cum rudi aliqua cognitione Arithmetices. Quantum in ijs proficiant , probant quandoque datis Dialogis, tanta satisfactione spectatorum , vt satis disciplinæ rationem extollere nequeant. Hæc propter, & propensius in nos populi studium experimur, qui etiam nonnunquam munusculis suâ erga nos beneuolentiam testari incipit. Vtimur & toparcha clementiore , à quo ad Colloquium humanissimè inuitati, magna beneuolentiæ signa experti sumus, nouo sanè exemplo, cum ab antecessore grauissimè vexati, omnib. ludibrio fuerimus. Cum rerum hoc Spiritualium fructu , temporarium commoditas coniuncta fuit. Largis eleemosynis prospectum dōmui. Hortus coëmpta area satis magna dilatatus, sepimentum ad Albim columnis decem incumbens, pedes 44. extensum. Suppellex templi instrumento sacro è Dania missa locupletata, altari mobili, duabus casulis, calice vno & Missali.

RESI-

PROVINCIA
RESIDENTIA HAGEN-
ensis.

H Agenoæ lata Catholicorum incrementa, & augetur in dies frequentia, in concionibus, Catechismis sacris, supra (pem opinionemque nostram fuit, & ipsorum quoque Hagenoensium. Vidit & sensit hunc fructum Reuerendissimus Suffraganeus Argentiniensis quando ad paucos dies hic commoratus, plusquam mille capitibus, sacrum Confirmationis mysterium impertijt, & in solenni Theophoria diuinam Hostiam gestauit. Iam ab annis 40. ex quo hæresis ciuitatem inquinarat, intra cœmiterij angustias sese continuerat anniuersaria Dominici Corporis processio, at nunc per plateas proximas circumducta est pompa, tanta omnium ordinum frequentia, apparatu & sensu pietatis, vt ipsimet aduersarii, qui alias terrori fuerant, mirabundi, ac veluti religione moti spectarent: piorum vero multorum oculi lachrymis diffluerent. Præcedebat Crucifixi effigies argentea cum vexillis, subsequerantur radiiferi variarum tribuum, discipuli Scholarum, pueri angelico ornatu salutaris mortis instrumenta præferentes, tum chorus Musicorum & Clerus cum Religiosis; denique Episcopus cum Sanctissimo Sacramento, claudente latus alterum Princeps Illustri Comite à Sultz, magistratibus umbellam ferentibus. Prosequuntur Consiliarii Austriaci, Senatus, multitudo Ciuium.

Fœminæ 4. inter grauisima partus pericula, inuocatione B. P. N. Ignatii, eiusdemq; effigie è rosario suspensâ,

suspensa, leuamen sensere, vixque tot horis enixu
 laborarunt, quot aliàs diebus. Duæ ex his erant so-
 rores matronæ primariæ, de quarum felici partu
 cum intellexisset maritus tertiæ, simulque causam
 didicisset, venit obnixè rogatum à nobis simile re-
 medium pro vxore, cui iam certum quasi discrimen
 mortis imminere monuerat obstetrix; De-
 dimus, & feliciter enixa est mulier, et si partus
 paulò post, sacro renatus lauacro in cœlum abiit.
 Finitimus quidam Comes amplæ ditioni imperi-
 tans, tamen adhuc ipse à sacris Catholicis auersus
 est, Coniux tamen eius, quam recens duxit Ca-
 tholicam, subinde cum gynæceo suo huc diuertit,
 nostrorum opera diuinis Sacramentis se commu-
 nit, in omnem quoque lucrificandi Domini sui
 occasionem intenta. Cum Ludimagistro actum à
 nobis, vt Catholicam Iuuentutem quotidie ad
 rem diuinam adducat. Huic nihil concedunt pii
 parentes, qui & ipsi magno studio liberos suos
 matutino sacrificio sistunt, germanamque pieta-
 tem illis vultu, sermone, gestibus, exemplo in-
 stillant. Monasteriis item duobus extra vr-
 bem, vt alias, ita & nunc opera vtiliter impen-
 sa.

Quæ sacræ supellectili accesserunt, ducen-
 tis facile florenis æstimantur, habemusque iam va-
 ria ornamenta pro cultu Sacerdotis, & Sancta-
 rum Reliquiarum thecas affabre factas, quæ
 piorum oculis admirationem, simul & deu-
 tionem pariant. Paupercula quædam æmu-
 la viduæ illius Euangelicæ, scyphum argen-
 teum, aliaque nonnulla donauit, nec his
 conten-

contenta semissem quoque facultatulae suae legare nobis cupit.

Auger Ciuum erga nos obseruantiam, tum ditionis pro Caesare Praefectus, qui & creberrime nos inuisit inuitatque, & quot mensib. sacrae Confessionis & Eucharistiae mysteria obit, tum Principum legati, si quando ad hanc urbem veniant, nuper amplissimi viri à Caesarea Maiestate, & Serenissimo Archiduce Maximiliano huc missi, qui familiariter prope modum nobis vsi fuere.

ANNV

